

رابطه هوش هیجانی و هوش شناختی با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان

مهدی ملت خواه

Mehdi.mellatkhah@gmail.com

نسرین نداف

نجمه ملت خواه

Njmellatkhah@gmail.com

چکیده

هدف از پژوهش حاضر بررسی ارتباط بین هوش هیجانی و هوش شناختی با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان پایه اول متوسطه شهر مشهد است، در این پژوهش از روش تحقیق همبستگی استفاده شد. جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه دانش آموزان دختر پایه اول متوسطه ناحیه تبادکان به تعداد ۲۷۹۷ نفر که در سال تحصیلی ۹۱-۹۲ مشغول به تحصیل بودند انتخاب و به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای تصادفی و براساس جدول کرجسی مورگان ۳۴۰ نفر جایگزین شدند، برای اندازه‌گیری متغیرها از پرسشنامه هوش هیجانی بار - ان و ماتریس پیشرونده ریون بزرگسالان استفاده شد. روش تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از آزمون‌های آماری ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون چند متغیره و تحلیل واریانس به کمک نرم افزار SPSS انجام گردید، یافته‌های حاصل از پژوهش نشان داد، بین هوش هیجانی و هوش شناختی با پیشرفت تحصیلی رابطه معناداری ۲۳۲٪ و در سطح ۵٪ می‌باشد.

واژگان کلیدی: هوش هیجانی، هوش شناختی، پیشرفت تحصیلی، دانش آموزان.

مقدمه

آموزش و پرورش زیر بنا و لازمه زندگی هر فرد بوده و عامل مهم تکامل و تعامل انسانی است و از عوامل اصلی پیشرفت تمدن بشری شمرده می شود. در دنیای پیچیده امروزی، هر فرد مدت زیادی از زندگی خود را به صرف تحصیل و آموزش و پرورش می کند جوامع بشری نیز با ایجاد امکاناتی سعی دارند تا شرایط مناسبی برای آموزش و پرورش هر فرد و شکوفایی استعدادهای نهفته آنان را فراهم آورند. محیط اجتماعی مدرسه نمونه کوچکی از نظام اجتماعی جامعه تلقی می گردد. روابطی که دانش آموزان با معلمان و همسالان خود در مدارس برقرار می کنند، نقش اساسی در اکتساب نگرش ها، باورها و ارزش های بنیادین اجتماعی دارد و درک دانش آموزان را از جامعه و محیطی که در آن قرار دارند، تحت تاثیر قرار می دهد. مدرسه یکی از مهمترین بافت های یادگیری مهارت های هیجانی است. آموزش هیجانی می تواند از طریق گستره ای از تلاش ها مانند آموزش کلاسی، فعالیت های فوق برنامه، جو و شرایط حمایتی مدرسه، و درگیر کردن دانش آموزان، معلمان و والدین در فعالیت های اجتماعی صورت گیرد. در صورتی که فرآیند اجتماعی شدن و رشد مهارت های هیجانی در محیط اولیه خانواده مطلوب نباشد، این امکان وجود دارد تا مدارس از طریق آموزش های ترمیمی به جبران این کاستی ها بپردازند. براین اساس بسیاری از مربیان و روانشناسان نسبت به توجه و توسعه آموزش مهارت های اجتماعی و هیجانی در مدارس تاکید کرده اند (معیری، ۱۳۸۳)

از آنجایی که پیشرفت تحصیلی نیز به عنوان یکی از سازه های علوم رفتاری شناخته می شود باید تحقیقات منظم و دامنه داری را در زمینه تبیین آن انجام داده تا بتوان یک نظریه تجربی و سودمند را در جهت توصیف و کنترل و پیش بینی پیشرفت تحصیلی ایجاد کرده و از طریق خلق فرضیه و آزمون فرضیه همواره این نظریه مورد بهسازی قرار بگیرد. محققان همواره تلاش می کنند تا بتوانند از طریق اعمال مدیریت آموزشی بازدهی تحصیلی افزایش داده و بهترین کیفیت فرآیندهای آموزشی و پرورشی را ایجاد کنند (هومن، ۱۳۷۴).

به اعتقاد فیروز بخت (۱۳۸۲) موفقیت تحصیلی با متغیرهای فراوانی رابطه دارد از جمله هوش، انگیزش، انتقادات معلمان، زمینه فرهنگی و متغیرهای دیگر، در نتیجه باید از عهده یک کار دشوار یعنی دسته بندی این متغیرها برائیم. آیا موفقیت یا شکست تحصیلی معلول هوش است یا انگیزش، زمینه فرهنگی یا متغیرهای دیگری، یا ترکیبی از این عوامل، یکی از عوامل موثر در تعیین موفقیت تحصیلی هوش است.

پیشرفت تحصیلی موفقیت در امر تحصیل است که می تواند مهارت در امر خاص یا تخصص در بخشی از دانش را منجر شود. در نظام آموزش منظور از پیشرفت تحصیلی دستیابی به اهداف آموزشی مورد نظر در هر دوره آموزشی است (نادری، ۱۳۷۶)

رسیدن به موفقیت تحصیلی یکی از مهمترین اهداف نظام آموزش هر کشور است برای پیش بینی موفقیت تحصیلی بیشترین توجه به عامل هوش معطوف است به طوری که هوش به عنوان اصلی ترین عامل مطرح گردیده است. هوش به عنوان یکی از وجوه قابل توجه در سازش یافتگی افراد با محیط و از عوامل مهم تفاوت های فردی به شمار می رود، هوش بر اساس تعریف سنتی خود مدت ها به عنوان اصلی ترین عامل موفقیت و پیشرفت تحصیلی در نظر گرفته می شود.

هوش بی شک یکی از وسیله های پیشرفت تحصیلی شاگردان است بدین معنا که هر چه شاگردان با هوش تر باشند پیشرفت ایشان به همان اندازه بیشتر است اما باید دانست که هوش در این زمینه تنها ملاک قطعی و اطمینان بخش نیست و امروزه با

تغییر در دیدگاه های نظری در خصوص عوامل تشکیل دهنده هوش نمی توان آن را پیش بینی کننده موفقیت برای پیشرفت تحصیلی محسوب نمود (اکبری، ۱۳۸۴).

هوش شناختی در مواقع بروز بحران یا پیش آمدن فرصت های مناسب که فراز و نشیب زندگی در پیش روی آدمی قرار می دهد، عملاً هیچ نوع آمادگی در افراد پدید نمی آورد و با وجود آنکه هوش بر بالا تعیین کننده رفاه، شخصیت اجتماعی یا شادکامی در زندگی نیست مدارس و فرهنگ ما صرفاً بر توانایی های تحصیلی تاکید می کنند (پارسا، ۱۳۸۰).

گلمن (۱۹۹۵) بیان می کند که زمان بندی رشد عاطفی با دیگر خطوط تحولی وابسته به ویژه رشد شناختی از یک سو و بالیدگی بیولوژیکی و مغز از سوی دیگر در هم آمیخته است و جود هیجانی برای عاقلانه فکر کردن مهم می کند و به صورتی تنگاتنگ با ذهن خردگرا به کار مشغول است و فکر را توانا یا ناتوان می سازد. فرضیه اصلی پژوهش رابطه بین هوش هیجانی و هوش شناختی با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دختر پایه اول متوسطه شهر مشهد میباشد و فرضیه فرعی بین هوش هیجانی و هوش شناختی با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دختر پایه اول متوسطه شهر مشهد رابطه معنی داری وجود دارد.

روش تحقیق

برای نمونه گیری از روش نمونه گیری تصادفی خوشه ای استفاده شد به این صورت که از بین مدارس متوسطه ناحیه تبادکان که شامل ۱۸ مدرسه بود چهارمدرسه به طور تصادفی انتخاب شدند سپس از میان کلاس های اول هر دبیرستان ۳ کلاس، بطور تصادفی انتخاب گردید. و پرسشنامه هوش هیجانی بار-ان و آزمون ریون بزرگسالان توسط آزمودنی ها انجام گردید.

ابزار جمع آوری اطلاعات پرسشنامه هوش هیجانی بار-ان و آزمون پیشرونده ریون می باشد. آزمون هوش هیجانی بار-ان دارای ۱۱۷ سوال می باشد و توسط بار-ان بر روی ۳۸۳۱ نفر از ۶ کشور (آرژانتین، آلمان، هند، نیجریه و آفریقای جنوبی) انجام شد، که ۴۸/۸ درصد آنها مرد و بقیه زن بودند. وبه طورسیستماتیک در آمریکای شمالی هنجار یابی گردید. آزمون ماتریسهای پیش رونده ریون، این آزمون اندکی پیش از جنگ جهانی دوم تهیه شد و از آن پس درباره آن پژوهشهای زیادی به عمل آمد و بارها مورد تجدید نظر قرار گرفت. فرمهای تجدید نظر شده ریون برای اندازه گیری هوش افراد در همه سطوح از کودکان ۵ساله تا بزرگسالان سر آمد به کار میرود. سوالهای آزمون ریون همه از یک نوع هستند و همگی الگوهایی از تصاویر یا نمودار ها نشان می دهند که بر اساس منطبق خاصی تنظیم شده اند(شریفی، ۱۳۷۴).

یافته ها

آمار توصیفی: در این پژوهش کمترین سن پاسخ دهندگان ۱۴سال و بیشترین سن ۱۹ سال است. میانگین سنی افراد برابر ۱۵/۴۳±۰/۰۴ می باشد.

جدول شماره ۱: توصیف آماری سن پاسخگویان

خطای معیار	میانگین	بیشترین سن	کمترین سن	سن
۰/۰۴	۱۵/۴۳	۱۹	۱۴	سن

آمار استنباطی: داده ها با استفاده از نرم افزار آماری SPSS در دو بخش توصیفی و استنباطی تجزیه و تحلیل گردید. در بخش توصیفی از شاخص های مرکزی و پراکندگی (میانگین ، انحراف استاندارد، حداقل و حداکثر و ...) و در بخش استنباطی برای آزمون همه فرضیه ها از ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون چند متغیری گام به گام استفاده گردید. نتایج به دست آمده از اجرای آزمونها برای بررسی رابطه هوش هیجانی و مهارتهای آن با هوش شناختی تحلیل و بررسی شد. به منظور این کار همبستگی بین مهارتهای هوش هیجانی با هوش شناختی به وسیله آزمون همبستگی پیرسون بررسی شد. اگر افراد دو جامعه قابل اندازه گیری باشند یا به عبارتی دیگر مقادیری کمی باشند، می بایستی از روش پیرسون استفاده نمود. میزان ضریب همبستگی (۲) بین دو گروه داده از ۱ تا ۱- متغیر است. اگر ضریب همبستگی بین صفر تا ۱+ باشد دو گروه داده با هم رابطه مستقیم دارند. اگر صفر باشد، رابطه ای وجود ندارد. و اگر بین صفر تا ۱- (۱- < ۲ < ۰) باشد بین دو متغیر رابطه معکوس وجود دارد.

فرضیه اول: بین هوش هیجانی با پیشرفت تحصیلی در دانش آموزان دختر پایه اول متوسطه رابطه معناداری وجود دارد.

جدول شماره ۲: ضرایب همبستگی بین خرده مقیاس های هوش هیجانی و پیشرفت تحصیلی

ضریب همبستگی		ضریب همبستگی		ضریب همبستگی	
۰/۲۳۶**	واقع گرایی	۰/۱۶۰**	تحمل استرس	۰/۱۴۵**	حل مساله
۰/۰۶۳	روابط بین فردی	۰/۲۷۲**	خود شکوفایی	۰/۱۹۱**	شادمانی
۰/۲۰۷**	خوش بینی	۰/۱۳۵*	خودآگاهی هیجانی	۰/۲۶۲**	استقلال
۰/۲۷۴**	خودابزاری	۰/۱	همدلی	۰/۱۰۱	مسئولیت پذیری اجتماعی
۰/۰۶۱	انعطاف پذیری	۰/۱۴۹**	کنترل تکانه	۰/۱۶۴**	احترام به خود

در جدول شماره ۲، میزان همبستگی بین هوش هیجانی و پیشرفت تحصیلی برابر ۰/۲۷۶ و در سطح ۵ درصد معنی دار می باشد. لذا افزایش در هوش هیجانی منجر به افزایش در پیشرفت تحصیلی خواهد شد. جدول شماره ۱۰ میزان همبستگی بین خرده مقیاس های هوش هیجانی و پیشرفت تحصیلی را نشان می دهد. کلیه ضرایب همبستگی معنی دار با علامت (***) مشخص شده اند. بنابراین بین مولفه های مسئولیت پذیری اجتماعی، همدلی، روابط بین فردی و انعطاف پذیری با پیشرفت تحصیلی رابطه معنی داری وجود ندارد و در سایر موارد رابطه مستقیم و معنی داری وجود دارد.

فرضیه دوم: بین هوش شناختی با پیشرفت تحصیلی در دانش آموزان دختر پایه اول متوسطه رابطه معناداری وجود دارد.

جدول شماره ۳: ضرایب همبستگی بین خرده مقیاس های هوش شناختی با پیشرفت تحصیلی

ضریب همبستگی		ضریب همبستگی		ضریب همبستگی	
۰/۱۹۹ **	واقع گرایی	۰/۱۷۰ **	تحمل استرس	۰/۰۸۴	حل مساله
۰/۰۷۶	روابط بین فردی	۰/۱۳۴ *	خود شکوفایی	۰/۱۳۱ *	شادمانی
۰/۱۷۱ **	خوش بینی	۰/۰۹۹	خودآگاهی هیجانی	۰/۱۵۴ **	استقلال
۰/۲۶۰ **	خودآزایی	۰/۱۲۲ *	همدلی	۰/۱۴۳ **	مسولیت پذیری اجتماعی
۰/۰۶۹	انعطاف پذیری	۰/۱۸۵ **	کنترل تکانه	۰/۱۰۶	احترام به خود

در جدول شماره ۳، مقدار ضریب همبستگی ۰/۳۶۰ و مقدار احتمال کمتر از ۰/۰۵ حاکی از وجود رابطه خطی مستقیم معنی داری بین این دو مولفه است. به بیانی ساده تر هوش شناختی بالا منجر به پیشرفت تحصیلی بیشتر و هوش شناختی پایین تر پیشرفت تحصیلی کمتری را به دنبال دارد.

فرضیه سوم: بررسی ارتباط بین هوش شناختی و هوش هیجانی با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دختر پایه اول متوسطه

جدول شماره ۴: رگرسیون بین هوش شناختی و هوش هیجانی با پیشرفت تحصیلی

مقدار احتمال (Sig.)	آماره t	ضرایب استاندارد شده	ضرایب رگرسیون	ضریب تعیین	ضریب همبستگی	مدل	
۰/۰۰۰ **	۳/۹۸	۰/۲۰۴	۰/۰۱۹	۰/۱۷	۰/۴۱	هوش هیجانی	پیشرفت تحصیلی
۰/۰۰۰ **	۶/۱۳	۰/۳۱۳	۰/۰۸۶			هوش شناختی	

در جدول شماره ۴، مقادیر احتمال کمتر از ۰/۰۵ نشان می دهند که هر دو مولفه هوش هیجانی و هوش شناختی بر پیشرفت تحصیلی افراد بطور معناداری اثر گذار هستند. ضرایب رگرسیونی مثبت حاکی از رابطه مستقیم بین مولفه هاست به این معنی که افزایش در هوش هیجانی و هوش شناختی به طور معنی داری به پیشرفت تحصیلی کمک می رسانند و باعث افزایش آن می گردند و بالعکس. بر اساس مقادیر ضرایب استاندارد شده، هوش شناختی بر پیشرفت تحصیلی بیشتر از هوش هیجانی اثر دارد و نشان می دهد که به ازای یک واحد تغییر در هوش شناختی به میزان ۰/۳۱۳ تغییر در پیشرفت تحصیلی ایجاد می گردد.

بحث و نتیجه گیری

در پژوهش حاضر، رابطه بین هوش هیجانی و هوش شناختی با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دختر پایه اول متوسطه بررسی شد نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل داده ها، بیان کننده آن است که بین هوش هیجانی و هوش شناختی با پیشرفت تحصیلی در سطح ۵٪ رابطه معنی دار است.

یافته های جدول (۴) نشانگر تایید فرضیه فوق است. به عبارت دیگر یافته های پژوهش حاضر درباره ی فرضیه اصلی بیانگر این مطلب است که بین هوش هیجانی و هوش شناختی با پیشرفت تحصیلی رابطه معناداری برابر ۲۳۲٪ و در سطح ۵٪ معنی دارمی باشد. لذا افرادی که دارای هوش هیجانی بالایی هستند از هوش شناختی بالایی نیز برخوردارند و بالعکس.

نتایج به دست آمده با پژوهش های زیر همسو و هم جهت است. گلمن (۱۹۹۵)، نیز بیان کرد که هوش هیجانی حتی بیشتر از هوش تحلیلیگر پیش بینی کننده موفقیت در مدرسه، کار و محیط خانواده است. فانین (۲۰۰۲) در پژوهشی به بررسی رابطه هوش هیجانی و هوش تحلیلی با پیشرفت تحصیلی پرداخت، نتایج تحقیق نشان داد رابطه معناداری بین هوش هیجانی و پیشرفت تحصیلی وجود دارد. همچنین کنت و نوک (۲۰۰۷) به نقل از عبدالملکی (۱۳۸۵) نشان داده اند که ترکیب هوش هیجانی و هوش تحصیلی در رشد دانش و پیشرفت عملکرد تحصیلی دانشجویان عامل مهم است.

ساراف (۲۰۰۸) نیز تاثیر هوش هیجانی بر موفقیت شغلی و تحصیلی را نشان دادند. از نظر او در اجرای موفقیت آمیز برخی از تکالیف شغلی و تحصیلی، نقش هوش هیجانی حتی از هوش شناختی نیز بالاتر است. در مقابل برخی از تحقیقات از جمله تحقیقات وان درزی واساکل (۲۰۰۲) بین هوش هیجانی و پیشرفت تحصیلی رابطه ای ضعیف را گزارش می کنند. با این حال، با توجه به نتیجه تحقیق می توان گفت به هر حال هوش هیجانی قادر است بر دو متغیر پیشرفت تحصیلی و موفقیت های اجتماعی تاثیرگذار باشد. تحقیق استونلمیر (۲۰۰۲) بین هوش هیجانی و پیشرفت تحصیلی، همبستگی زیادی را نشان می دهد. گومرا و آرسینو (۲۰۰۲)، پارکر و همکاران (۲۰۰۴)، و پترایدز و همکاران (۲۰۰۴) بر اهمیت و معناداری هیجان ها، تنظیم هیجانی و هوش هیجانی در پیشرفت تحصیلی دانش آموزان تاکید داشتند. گربر در تحقیقی ارتباط بین هوش هیجانی و موفقیت تحصیلی را بررسی کرد و به این نتیجه رسید که دانش آموزانی که در هوش هیجانی نمره های بالاتری کسب کردند موفقیت تحصیلی بیشتری داشتند.

اخیرا تحقیقات گسترده ای در خصوص اختلال در هوش هیجانی و اثرات آن بر کیفیت زندگی، موفقیت شغلی و تحصیلی، مقاومت در برابر استرس، سلامتی و کیفیت روابط اجتماعی و ازدواجی صورت گرفته است. این مطالعات از تاثیر هوش هیجانی بر موفقیت و شادکامی در زندگی حکایت دارد (نلیس و همکاران، ۲۰۰۹).

در ایران، یوسفی و خیر (۱۳۸۲)، زارع (۱۳۸۰)، رابطه هوش هیجانی و موفقیت تحصیلی را مورد ارزیابی قرار داد و همبستگی بالایی را مابین این دو به دست آورد (۶۸٪)، زارع نتیجه گرفت که ۴۸ درصد از واریانس کلی موفقیت تحصیلی را هوش هیجانی پیش بینی می کند. منصوری (۱۳۸۰)، نیز به بررسی رابطه هوش هیجانی و پیشرفت تحصیلی پرداخت و همبستگی ناچیزی ۱۹ درصد بین این دو یافت. شا مرادلو، مهران (۱۳۸۳) مقایسه نقش هوش هیجانی و هوش شناختی در پیش بینی پیشرفت تحصیلی دانش آموزان پیش دانشگاهی شهر تهران. نتایج پژوهشی بشارت، شالچی و شمس پور (۱۳۸۵)، غلامعلی لواسانی و همکاران (۱۳۸۶)، کوهسار و همکاران (۱۳۸۶)، نشان می دهد که بین هوش هیجانی و پیشرفت تحصیلی رابطه معناداری وجود دارد.

با توجه به چنین یافته هایی است که برخی از محققان (مانند زینز، بلادورث، ویسبرگ و والبرگ (۲۰۰۴)، اظهار داشته اند که هیجان ها می توانند یادگیری و موفقیت نهایی دانش آموزان را تسهیل یا تضعیف کند و از آنجا که عوامل اجتماعی

و هیجانی چنین نقش مهمی را بر عهده دارند. مدارس می بایست به این جنبه از تعلیم و تربیت به سبب منافی که برای تمام دانش آموزان در پی دارد توجه بیشتر مبذول دارند. از این رو پیشنهاد میشود کلاس های آموزش گروهی مهارت های هوش هیجانی در کنار آموزش فردی و مشاوره فردی برای دانش آموزان اجرا شود و آموزش مهارتهای هوش هیجانی در برنامه های انجمن اولیاء و مربیان و آموزش خانواده در برنامه ها گنجانده شود و در صورت امکان پژوهشهای مشابه در مناطق دیگر روی دانش آموزان اجرا شود تا نتایج پربارتری برای ارتقای بهداشت روان آنها و همچنین برنامه ریزی اساسی توسط مسئولان را ایجاد نماید.

منابع

- اتکینسون، ریچارد سی؛ اسمیت، ادوارد ای؛ بم، داریل جی؛ هوکسما، سوزان، نولن. (۱۳۷۱). زمینه روان شناسی هیلگارد. (محمد نقی براهنی و همکاران، مترجم)، تهران: انتشارات رشد
- اناستازی، ا. (۱۳۷۱). روان آزمایی. (محمد نقی براهنی، مترجم). تهران: انتشارات دانشگاه تهران
- بابادی، علیرضا؛ اصفهانی، مهدی؛ فروزنده، الهام. (۱۳۸۵). بررسی رابطه بین نگرشهای مذهبی بر هوش هیجانی و سلامت روانی در دانشجویان دانشگاه اصفهان. مجموعه مقالات، دومین کنگره انجمن روانشناسی بالینی ایران
- برادبری، تراویس؛ گریوز، جین. (۱۳۸۴). هوش هیجانی (مهارتها و آزمونها). (مهدی گنجی، مترجم). تهران: ساوالان. تاریخ انتشار اثر به زبان اصلی، ۲۰۰۵)
- بشارت، محمدعلی. (۱۳۸۵). بررسی رابطه سبکهای دلبستگی و هوش هیجانی. مجموعه مقالات دومین کنگره انجمن روان شناسی ایران.
- حکیم جوادی، منصور؛ اژه ای، جواد. (۱۳۸۲). بررسی رابطه کیفیت دلبستگی و هوش هیجانی در دانش آموزان تیز هوش و عادی. مجله روان شناسی (علمی پژوهشی). شماره ۳۰. تابستان ۱۳۸۳
- دینی، فائزه. (۱۳۸۱). بررسی ارتباط بین پیشرفت تحصیلی و سبکهای مقابله با بحران با هوش هیجانی در میان دانشجویان دانشگاههای تهران. پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه الزهرا
- ذراتی، ایران. (۱۳۸۴). رابطه بین هوش هیجانی و سبکهای دلبستگی. پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه فردوسی مشهد
- رضاییان، حمید؛ لواسانی، مسعود. (۱۳۸۵). رابطه میان هوش هیجانی و سازگاری تحصیلی دانشجویان ترم اول دانشگاه اراک. مجموعه مقالات، دومین کنگره انجمن روانشناسی بالینی ایران
- سیاروچی، ژوزف؛ فورگاس، ژوزف؛ مایر، جان. (۱۳۸۳). هوش عاطفی در زندگی روزمره. (اصغر نوری امام زاده ای، حبیب الله نصیری، مترجم). اصفهان: انتشارات نوشته. تاریخ انتشار اثر به زبان اصلی، ۱۹۵۳)
- شامردلو، مهران. (۱۳۸۳). مقایسه نقش هوش هیجانی و هوش شناختی در دانش آموزان مقطع پیش دانشگاهی شهر تهران. پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه شهید بهشتی
- فردوسی پور، عاطفه. (۱۳۸۳). بررسی رابطه هوش هیجانی و سبکهای یادگیری وابسته به زمینه، مستقل از زمینه، تکانشی، تأملی. پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه علامه طباطبائی
- فیرس، جری؛ ترال، تیموتی. (۱۳۸۲). روان شناسی بالینی، مفاهیم، روشها و حرفه. (مهرداد فیروز بخت؛ سیف الله بهاری، مترجمان). تهران: انتشارات رشد

- کریمی، ابوالفضل. (۱۳۸۲). آشنایی با آزمون سازی و آزمون های روانی. تهران: روان سنجی
- کریمی زاده، فرناز. (۱۳۸۴). آموزش مولفه های هوش هیجانی به مربیان مراکز پیش دبستانی و بررسی آن بر مهارت های اجتماعی و سلامت روان آنان. پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه علامه طباطبائی
- گلمن، دانیل. (۱۳۸۰). هوش هیجانی. (نسرین پارسا، مترجم). تهران: انتشارات رشد (تاریخ انتشار اثر به زبان اصلی، ۱۹۹۵)
- گلمن، دانیل. (۱۳۸۹). هوش هیجانی. (خودآگاهی هیجانی، خویشتن داری، همدلی ویاری به دیگران (نسرین پارسا، مترجم). تهران: انتشارات رشد
- مان، نورمن ال. (۱۳۶۴). اصول روان شناسی. (محمود ساعتچی، مترجم). تهران: انتشارات امیرکبیر
- یار محمدیان، محمد. (۱۳۸۵). بررسی رابطه هوش هیجانی با هوش اجتماعی. مجموعه مقالات، دومین کنگره انجمن روانشناسی کیاروچی، جوزف، فورکاس، پ.
- میبرجان (۱۳۸۵). هوش هیجانی در زندگی روزمره، کند و کاوی علمی، مترجم: نجفی زند، جعفر، تهران: انتشارات سخن
- نیاز آذری، کیومرث (۱۳۸۱)، رفتار و روابط انسانی در سازمان های آموزشی هزاره سوم، تهران: انتشارات فراشناختی اندیشه.

Bar-On, R. (1997). Bar-On emotional quotient inventory. Toronto: multi-health.system Inc

Bar-On, R. (2006). The bar-on model of Emotional-Social Intelligence (ESI). *psicothema*, 18, suppl, 13-25

Bar-On, R.; Parker, J.D.A. (2000). *The hand book of emotional intelligence: theory, development, assessment and application at home, school and in the workplaces.* San Francisco: Jossey-Bass/Wiley

Bastian, V.A.; Burns, N.; Nettelbeck, T. (2005). Emotional intelligence predicts life skills, but not as well as personality and cognitive abilities. *Journal of personality and individual differences*, 39, 1135-1145

Cherniss, C. (2000). *Emotional intelligence: what it is and why it matters.* The society for industrial and organizational psychology. New Orleans, LA,

Connor, R.S.; Little, I. (2003). Revisiting the predictive validity of emotional intelligence: self-report versus ability-based measures. *Journal of personality and individual differences*, 35, 1893-1902

Damasio, A. (1994). *Descartes Error*. Penguin, New York

Derksen, J.; Kramer, I.; Katzko, M. (2002). Does a self report measure for emotional intelligence assess something different than general intelligence? *Journal of personality and individual differences*, 32, 37-48

Freudenthaler, H.; Neubauer, A. (2005). Emotional intelligence: The convergent and discriminant validities of intra- and interpersonal emotional abilities. *Journal of personality and individual differences*, 39, 569-579

Gardner, H. (1983). *Frames of mind.* New York: Basic Books

Golman, D. (1995). *Emotional intelligence: why it can matter more than IQ.* New York

Kafetsios, K. (2004). Attachment and emotional intelligence across the life course. *Journal of personality and individual differences*, 37, 129-145

Palmer, B.; Donaldson, C.; Stough, R. (2002). Emotional intelligence and life satisfaction. *Journal of personality and individual differences*, 33, 1091-1100

Sciarrochi, J.; Dean, F.P.; Anderson, S. (2002). Emotional intelligence moderates the relationship between stress and mental health. *Journal of personality and individual differences*, 32, 197-209

Surf and download all data from SID.ir: www.SID.ir

Translate via STRS.ir: www.STRS.ir

Follow our scientific posts via our Blog: www.sid.ir/blog

Use our educational service (Courses, Workshops, Videos and etc.) via Workshop: www.sid.ir/workshop